

Strategisk seminar, Lysebu 24. januar 2018.

1. Tema: instituttet i dag og framover (instituttleder Ola Mestad).

Seminalet i dag vil forsøke å stimulere til forskningsaktivitet som fører instituttet framover. Målet er ikke å lage et nytt strateginotat, men å invitere interne og eksterne innledere til å peke på utfordringer som instituttet står overfor. Det vil også være informasjon om hva de forskjellige avdelingene driver på med, og diskusjon tilslutt.

Det som kjennetegner instituttet:

- Instituttet har alltid gitt en følelse av fellesskap, men er vi nå i ferd med å få i ulike retninger? For å skape et fellesskap må vi gjøre ting sammen.
- Høy ekstern finansiering
- Mange vit.asser – viktig for måten vi arbeider på
- Vi er knyttet til næringslivet, og instituttet er nært knyttet til praktisk forskning
- Ikke for mye faglig sprik

Den økonomiske situasjonen til instituttet i dag – oppdatering av strategidokumentet fra 2016:

- Finansieringen fra NMR kuttes, og det blir en nedtrapping over en 4-års periode fra 2018. Det er mulig det blir noen endringer her på sikt, men vi vet ikke noe om dette ennå.
- Vi får ikke lenger finansiering fra Norsk Olje og Gass.
- Vi har fått avslag på den store NordForsk-søknaden om Nordic University Hub
- Vår økonomi er likevel god på kort sikt.

Forskningen fremover:

- Vi gjør en innsats når det gjelder eksternt finansierte prosjekter
- Vi har gode forskningsprosjekter, men er de for små?

Behovet fremover:

- Løse viktige spørsmål i vår tid
- Finansierte vit.asser, post.doc'er, finansierte admin. og biblioteket

Forskningsinnretning – hva skjer:

- Arbeidet på de tradisjonelle områdene fortsetter. Men trenger vi fornyelse?
- Havrett er videreført
- Fiskeri/havrett er under oppbygging. Prosjekt med FNF/Cermaq.
- Diverse energirettsprosjekter
- Europa i endring/Brexit. Nye mulige prosjekter
- Vi har to forskergrupper: Naturessursgruppen, og folkerett og styring

Rekruttering fremover:

- 3 dr.grader godkjent i fjor
- En ny professor (Hillion)
- Rekruttering er blitt vanskeligere nå enn før (midlertidig stillingsstopp på fakultetet)
- Fakultetet får mindre penger fra UiO sentralt og fra departementet.
- Stipendiatstillingene må derfor finansieres eksternt (prosjekter)
- Vi må ha gode prosjekter som de unge er interessert i (attraktive prosjekter)

Innspill fra diskusjonen etterpå:

Store prosjekter betyr mye jobb (lead) for prosjektleder, og det er enklere å delta i små prosjekter. Vi bør ta ledelse i noen, men det er en utfordring i å ikke bli kvalt av for mye administrasjon. Instituttet har egne eksternt finansierte prosjekter og rammes ikke så mye som andre institutter, men vi må utnytte vår erfaring med eksterne midler. Hele fakultetet må forholde seg til næringen, praktikerne (adv.firmaer ol.) og vi må tilrettelegge for mer eksternt finansierte prosjekter. Hva etterspør arbeidsgiverne? Våre prosjekter gjør at vårt handlingsrom blir bedre, og vi er avhengig av disse prosjektene. Når våre eldre professorer går av, får vi ikke automatisk inn en ny professor i faget – fakultetet prioriterer Master i rettsvitenskap og de obligatoriske kjernefagene. Noen fag peker seg allikevel ut som sentrale på fakultetet: fisk (under livsvitenskap), IKT og teknofag (i sistnevnte kommer bla automatisering av skip inn), og Catherines CO2-forskning). Vi må få inn flere av våre på de sentrale fagene, og kanskje bør vi være mer strategiske her (for eksempel kontraktsrett, tredjemannsvern).

Temaene i eksterne prosjekter har en tendens til å bli fragmenterte temaer, som styres av interesser. Vi må opprettholde kompetansen i sentrale fag og heller spørre hvilke fag bør vi ha kompetanse i? (kontraktsrett, erstatning, insolvens, forvaltningsrett). Vi bør også ha fagansvaret i tredjemannsvern. Viktig å bygge kompetanse i sentrale fag også, når man søker på prosjekter. Avhandlinger bør også være mer gjennomtenkte, og bygge opp generell kompetanse. Eksterne prosjekter er bra, men vi må utdanne generalister også. Vi må tenke: Hvilken kompetanse er nyttig for oss?

Fisk/havbruk er nye områder, og omfatter mange rettsområder: EU, WTO, konsesjoner, næringstilnærming.

Instituttet bør vurdere en alumnisamling med tidligere vit.asser. Rekruttering er ikke tilfeldig, men beinhard jobbing. Rekruttering gjør seg ikke av seg selv.

2. *Petroleums- og energirett*

Noen tanker om behov for forskning innen petro- og energirett (Dag Erlend Henriksen, OED)

- Gi et utenfrablikk: I hvilken grad bør el ønsker den juridiske forskningen å reflektere samfunnet til enhver tid?
- Utg.punktet: Olje og gass bidrar til velferden i Norge. Forskningen bør speile utviklingen i samfunnen. Men gjør den det?
- NifS blir oppfattet blant advokater og embetsverket som et institutt som ikke er så relevant som tidligere (innen petro). Det kan også skyldes at petronæringen er under press.
- Hvorfor inntrykket 'det var bedre før'? Petrorett var et eget fag som nå er lagt ned (gis kun på engelsk). Det er mest utenlandske stud som tar faget (5-6 studenter). Det er åpenbart at man må gjøre noe for å tiltrekke seg studenter.
- Men: Omfanget av petrorettslige temaer i Marlus er bra; det forskes jo en del på petro ennå. Vi må få inn flere vit.asser, ta dem med på ekskursjoner (ha mer av Knuts ekskursjoner med studenter).
- Det er store endringer i utviklingen innen petrovirksomheten i Norge: Store endringer i aktørbildet; i dag er det 40 bittesmå aktører mot 5-6 store for 30 år siden

- Betydelig økt oppmerksomhet innen finansiell sikkerhetsmekanismer (forsikringer, morselskapsgarantier)
- Infrastruktur (regulering av eierskap, press på tariffregimet, adgangsregimer, herunder tredjepartsadgang). Dette er trendene, og her er det mange temaer for forskning (selskaprett, entrepriser, forsikring).

Mulige emner:

- Aktørbildet – finansiering. Sikkerhetsmekanismer (morselskapsgarantier, overlapp mellom garantiarr. og horisontale garantier)
- Infrastruktur: Er dagens eierskapsorganisering godt nok tilpasset endringer i aktørbildet? (Gasscos rolle – krav til eiernes org./kompetanse). Er dagens tredjeparts regime tilstrekkelig? Mtp fremtidig utbyggingsmønstre og generelt.
- Annet: Overføring av norsk kompetanse og regelverkstradisjon til land med andre styresett. Konesjonsystemet vs avtalebaserte systemer. EØS/EU – statsstøtte, gassdirektivet.

Utviklingen innen energiområdet:

- Integrering med EU stadig tettere (økt oppmerksomhet på markedsløsninger, utenlandske forbindelser, ACER).
- Nye teknologier (effektiv og klimavennlig energi bruk)
- Konsolidering på nettsiden lar vente på seg
- Konesjonsbehandling – vannkraft, vindkraft, fjernvarme.

Mulige emner:

- Art 194 som hjemmelsgrunnlag – hvordan påvirkes forholdet til EØS-avtalen?
- Network codes
- Entrepriserettslige temaer (Bruk av NCS (NTK/NF) ved legging av kabler. Utbygging av vind. Fjerning av vindkraftanlegg til lands og til havs, EU/EØS).
- Mange andre temaer i bransjen enn de energirettslige, for eksempel tolkning av ord og uttrykk i kontrakter. Vi trenger flere kontraktsrettslige prosjekter på kraftsiden (gjerne vit.ass-prosjekter).

Fra diskusjonen etterpå:

OED: Det er ganske få studentavhandlinger innen entrepriseretten. Ivar: vi er ikke så tungt inne nå innen det regulatoriske i petroretten, men innenfor petroleumskontrakter produserer vi mange gode vit.ass-avhandlinger. Vi har mye mer energirettsforskning nå enn tidligere. Forholdet energi/klimarettlig forskning innebærer oftest klimautfordringer. Studentene foretrekker fornybar energi; her skjer det veldig mye nå, og det er mye nytt regulatorisk (spesielt kraftsiden).

OED: Det skjer endringer i petrovirksomheten på sikt, det bør vi tenke på. Styrt avvikling av petrovirksomheten – kan noen forsker på dette? Hvordan vil dette påvirke de rettigheter som er tildelt? Fremtidige reguleringer av olje- og gass-sektoren.

Instituttet må fortelle hva vi faktisk forsker på innen petro og energi, og som OED vil bruke penger på! Det er mye å forske på for oss, men vi må plukke nye temaer (ikke det samme som før). Vi må også tjene fakultetets interesser, sy alt sammen og i tillegg få inn det forvaltningsmessige.

Instituttet må finne noe generelt som vi kan forske på, og som innbefatter hele instituttet (petro, EU, energi, kontrakt, sjø,..).

3. Europarett

Finn ga en orientering om SEU.

De viktigste utfordringer og muligheter for norsk EØS- og EU-relatert forskning framover (Direktør for konkurranse- og statsstøtteavdelingen, ESA, Gjermund Mathisen)

Flere utfordringer:

- SEU må ikke bli et senter for *nasjonalt* handlingsrom (særnorske problemstillinger) men et senter for europarett. Eksportverdien blir da begrenset og innadventd. I resten av Europa er europarett større enn det nasjonale. Og vi må lage noe mer enn bare utredninger.
- Vi må spørre: Hva krever europaretten? Da får vi en dialog på europeisk nivå, og tverrfaglig plan.
- SEU må synes i Europa, mye mer enn i dag (nettverksbygging, branding, promotering, produksjon på engelsk, egne arrangementer (også i Europa), samarbeide med andre (i Oslo og andre steder), deltagelse og bidrag ute (være synlig). Dette er en jobb som må gjøres hele tiden. SEU må delta og bidra ute (arrangementer, seminarer).
- Eksempel: EFTA-domstolen: alle kjenner til den nå pga bevisst promotering – dette skaper mange muligheter.
- SEU må gjøre færre ting, men bedre (og da må man prioritere)
- Vi må spørre: Hva er Norge europaledende i? Finne problemstillinger som kan være av betydning for hele Europa; da kan vi få fordeler som åpner for muligheter senere
- Velge ut noen områder som vi kan forske på i Norge (næringsliv, vi har tilgang på nasjonal praksis og dommer. Lettere å få finansiering når man ser på store, viktige næringer for Norge).
- Viktige områder som Norge er gode på: Fisk, Norges komplekse forhold til EUs indre marked uten medlemskap i EU, energi- og miljørett, særlig energieffektivisering og fornybar energi, statsstøtte. Vi er ledende i Europa på mye av dette, og dette blir viktige områder i årene som kommer.
- Statsstøtte/økonomisk forskning: Norge bruker allerede veldig mye penger på statsstøtte. Norge er innovative og 'pusher' statsstøttereglene.
- Vi må velge noen få områder, og gjøre disse om til synergier mellom de forskjellige områdene, alle trekke i samme retning (energieffektivisering – statsstøtte – komplekse forhold i EU). Statsstøtte – fri bevegelse – antidumpingsregler.
- Et samarbeid kan hjelpe til med å finansiere prosjekter.

Fra diskusjonen etterpå:

Vi må ha noe nasjonalt også, og ikke bare EU. Det kan være vanskelig å trekke en linje mellom de to; statsstøtte handler jo om nasjonalt handlingsrom også, og man må bruke norske eksempler og norsk praksis. Vi trenger jo ikke å være så synlig i EU, men hvis vi skal profilere oss, kan vi gå for 'lavterskel' ved bruk av blogg, som er en enkel måte å bli lest på, vi kan feede ESIL og bli kjent med andre fagmiljøer. Kanskje bør vi også få til en bedre synergi med PluriCourts og IOR. Andre mener at vi bør ha som krav at vi deltar i den europeiske debatten, ha store ambisjoner og være en stemme i debatten.

På tre områder er Norge en maktfaktor: eksport av olje og gass, energi og vannkraft, og fisk. Dette må vi utnytte. Synergier mellom sjø, forvaltning. Det bør være flere enn IOR som forsker på dette.

Det er mange fellestrekk mellom de tre områdene, men de er hver for seg (for) sektoriserte. Har betydelig overføringsverdi å trekke inn andre rettsområder.

Annet eksempel er skip i norsk farvann - norsk handlingsrom - EU handlingsrom. Her må vi ha en norsk vinkling som gir veien inn i EU. Norsk-svensk energirettssamarbeid – mye EU-rett her. Energiretten ved Nifs har mye samarbeid med utlandet, og tre av de siste PhD-avhandlingene er skrevet på engelsk og publisert på engelske forlag. Så her er vi synlige. Energirett har også mange forespørsler om veiledning fra Sør-Afrika ol. De er mest bekymret for hvordan man best rekrutterer norske søkere, og spesielt forskning på tingsrett, forvaltningsrett ol. Vi har et veldig sterkt energirettsmiljø i Norge.

SEU har grunnkompetansen, og den spesielle forskningen gjøres på Nifs (for eksempel Henrik på energi). Og SEU er mye mer synlig nå enn tidligere.

4. Sjørett.

Hva bør moderne sjørettsforskning handle om? (Marie Meling)

Sjørett har vært viktig for handels- og kontraktsrett, og næringsrett. Et særpreg ved Nifs: Betydningen av kontakten med det praktiske liv.

Utfordringer i dag: Har sjøretten fortsatt betydning for Norge? Det er stor konkurranse om forskningsmidler og forskere (vi må tiltrekke oss disse). Samspill generalist – spesialist (mer behov for samarbeide på tvers av fag).

Den maritime sektor bidrar betydelig i Norge, og rederiene trenger sjørettsforskningen. Sjørett i politikken: «Blå vekst for grønn fremtid» (regjeringen). Digitalisering. Hav, klima, miljø (samarbeid). Sjørett i EU og i resten av verden. Kina vil bli en viktig aktør i fremtiden innen sjørett. Dobling av sjøhandelen i 2013? Kina vil ha tatt over som verdens største forbruker av olje (sjøtransport).

Vi trenger gode sjørettsforskere, og vi trenger en 1.amanuensis i sjørett. Vekselvirkning med obligatoriske fag. Konkurranse med andre fagmiljøer i Norge (for eksempel advokatfirmaer) som blir «eksperter» innen sjørett (skriver artikler, holder seminarer). CMI tar ledelse i rettsutviklingen fremover?

Formidling: Vi bør være mer synlige, skrive mer sammen? Fiskerirett – utvikling av sjøretten.

Vi må ha fokus på forskning som er nyttig for praktikere, næringen, internasjonale perspektiv. Må knyttes til fagområdene formuesrett, selskapsrett, forvaltning, kontrakter, erstatning, miljørett. Fiske og havbruk, kystressurser, havrett, Arktis.

Fra diskusjonen etterpå:

Det er vanskelig å få ekstern finansiering til sjørettsprosjekter nå. Det er litt innen sjøforsikring (forsikringsrett); Trine-Lise har holder på med en søknad ut mot næringen nå. Gjør man ikke noe nå, så forsvinner sjørettsforsikring som fag. Vi må finne alternative finansieringskilder for andre fag også (a la Arbeidsrettsgruppen på lfp).

I den klassiske sjøretten er det meste nå regulert vha konvensjoner, men vi kan forske på mye annet for å aktivere den klassiske sjøretten. Vi må lete etter nye typer av saker som er relatert til sjø (feks ubemannede fartøy). Vi trenger nye aktiviteter.

Miljøkrav vil slå inn på alle fronter framover, og skipsfarten vil sannsynligvis bli beskattet. Mye er forsømt: Den offentligrettslige delen av sjøretten (skipsrett tradisjonelt lite offentlig), EU er også blitt viktig. Finne fellesområder med SEU? (styring av skipsfart ol)? Det er ikke mye regulær skipsfart igjen. Sjøretten har fått ny struktur, bla miljørett har kommet inn, også i Sverige. Nye interessante spørsmål er kommet til: Prosess, ol. Bør vi ha nye spesialkurs for nordiske sjørettsjurister?

Ang synlighet: Vi bør starte med rekruttering av de som skal skrive masteravhandlinger: Her må vi være mer synlige, flere fra instituttet må komme på infomøtene og presentere seg og forskjellige temaer/ideer til vit.ass-avhandlinger. Vi bør også gjøre noe mer utav vit.ass-arbeidene (de er jo gode). Avhandlingene er litt for lange, og mangler et «kvalitetsstempel». Avhandlingene må belyse de praktiske problemer som OED etterlyser. Vi må få utgitt avhandlingene (også viktig for å belyse rettsområdet).

Dilemma å bruke nasjonal/EU-rett; ikke all EU-rett har appell til norske lesere. Heller se på hva folk er gode i, og hvilke interesser folk har.

De tre avdelingenes felles utveksling av tanker (slik som dette seminaret), er en styrke. Vi må tenke sammen selv om alle har sine spesielle særområder. For eksempel blir skipsautomatisering viktig – inngår i erstatningsrett, kunstig intelligens, jus.

Vi må ha en funksjonell tilnærming over tid, og instituttet må være relevant for rederinæringen. For eksempel kan man invitere rederinæringen/aktørene/eierne på middag (a la fakultetsmiddag) – de som vi ønsker å være i dialog med, og høre deres mening om hvordan vi kan være relevante for rederiorganiseringen. Da (kan) det bli enklere å få finansiering.

5. Våre særlige forskergrupper – hvordan få mest mulig glede av dem?

Naturressursgruppen (Endre Stavang)

Naturressursgruppen: Jobber med både bruk/utnyttelse og vern av naturressurser (dvs. dualitet her).

Arealer, skog, vassdrag, petro, olje og gass, urfolks rettigheter, rettsøkonomi. Miljøkrav mer inn i sjøretten – ønskelig å ha en dialog med Naturressursgruppen (for eksempel «grønn shipping»).

Innen fiskeri – her har vi allerede en god dialog. Håper å få en god dialog også innen energi. Kan man ha et samarbeid innen oppstrøms energi? Kraft - fallrettigheter, ekspropriasjon ved kraftverk. Olje og gass: Utvinning, mineraler?

Naturressursgruppen kan tilby: samarbeid, være en møteplass, nettverk, bredde, kollegialt miljø, plattform for å søke NFR/ERC (har lyktes med flere prosjekter). Overføringsverdi mht vit.asser: Vit.assene i ekspropriasjon – en samling av avhandlingene blir til en bok.

Fiskeri – havbruk: Fiskeriforskningen sprenger rammen for Naturressursgruppen, og må være i NifS-regi. Men fint med dialog for å finne nye områder og temaer.

Innen olje og gass kan det være grunn til å få til møter nå (miljø). Kystsoneprojektet har også grenseflate mot NifS – samarbeid. Instituttet har noe å lære av Naturressursgruppen.

Naturressursgruppen på sin side trenger praksis, her kan NifS komme inn. Naturressursgruppen driver ikke bare med miljøvern.

Forskergruppen for folkerett og styring (Stian stand-in for syk Alla)

Dette er en gruppe som har gjenoppstått, etter å ha ligget brakk noen år. Folkerettskompetanse – mange rettsfelt og stor bredde, for eksempel innen havrett, miljø, migrasjon. Gruppen avgrensner mot PluriCourts. Gruppen er også nyttig for NifS, da det er mye folkerettskompetanse her.

Fiskerirett, folkerett (kontroll med ulovlig fiske, internasjonal overvåking (elektronisk) av skip). Kombinere folkerett med tekniske forhold kan være interessant for oss. Fiske – ressurser – skipsfart.

6. Idemyldring: Er vi gode nok på formidlingsaktiviteter?

Vi har mye utadrettet virksomhet ved instituttet, og det er mye trykk på fakultetet ang formidling.

På SEU har vi Eurorettslunsjene (ca 200 stk på e-postlisten/nyhetsbrev 2. hver uke). Dette fungerer bra, lavterskel. Her kan vi vise frem vit.assene. EuroRett: formidling i praksis. Bør ha et årlig seminar, rettet ut mot verden. Vil få bedre kontakter ut ifb ansettelsen av C Hillion.

Petro: Det er nye aktører i bransjen; advokatstanden driver en mye bredere formidling enn oss. (publikasjoner, seminarer, ol). Hva betyr dette for oss? Vi bør ha et nøytralt sted (dvs ikke et advokatfirma) med et høyt akademisk nivå og formidling. Enkelte advokatfirmaer har vel «tatt over» vår formidlingsaktivitet. Bør vi ha noe à la IFPs Privatrettssymposium, som var veldig bra, og hvor vi inviterer folk fra bransjen?

Stian: Bør vi få andre tiltak? Tidsskrifter er det ikke så mange som leser lenger. Og Marlus når kun en snever gruppe, mens EuroRett har flere lesere. Noen idéer:

- **Nyhetsbrev** – sendes folk som er interessert i forskningen. PluriCourts Friends, de er gode på dette, oppdatering av ny forskning). Friends of the Efta Court: her får man vist fram mye. Vi bør være med her, og bli synlige.
- **Blogg** (lage en norsk jussblogg? En slik finnes ikke til nå. Helt sentralt. Mange om beinet; man må være litt «tabloid». I andre land er blogg en svær greie. Men det tar tid å formidle.
- **Linked-In**: bra for info. De yngre bruker dette; må møte de yngre der de ferdes.
- **Alumni-nettverk**: Her må vi med. Viktig å treffe gamle kolleger. Pølser og øl. Vi må selge oss for å være attraktive (fakultetet er attraktiv!).
- Sosiale medier er bra – men ikke viktigst (dvs Twitter, Facebook er kanskje ikke så viktig lenger)
- Være synlige i **tidsskrift**
- **Kronikker**, formidling. Dialog med omverdenen. Kronikker må være relevante. Stipendiater må være flinkere til å skrive kronikker. Bruke Aftenposten Viten (formidling til almenheten) – de er superinteressert i juss-stoff.
- Ha et uhøytidelig møtested (lavterskel) - treff med bransjen, i forvaltningen og næringen. **Vi** må skape møteplasser, ta eierskap (ikke advokatfirmaene).

Viktig når det gjelder all formidling: Hva skal vi formidle, og til hvem? Hvilket formål? Hva ønsker vi å oppnå? Vi må være relevante (for myndighetene, aktører innen næringen), ellers er det ikke fruktbart.

Vi har et stort potensiale – folk leser ikke nettsidene våre (de går direkte på navn). Vi bør gjøre mer utadrettet. Det er veldig enkelt å sende ut info på epostlister, og direkte invitasjoner.

Skape interesse til unge jurister også - skape positive vibber spesielt til de yngre.

Det er tidkrevende å holde adresselister a-jour. Helge: BA-HR bruker Linked-In (mye enklere). Legger man ut nyheter på Linked-In får man veldig god spredning.

Viktig å rekruttere på mange nivåer, spesielt viktig å nå neste generasjon. Studentene er en viktig målgruppe for oss (masteroppgave ol) – og her må vi bli mye bedre. Sosiale medier, blogg.. Vi må gi eksempler fra sjø, energi, ol.

Kan vi få til noe à la Vitenskapsbutikken på SV – de har kontakt med forvaltningen, temaer for masteroppgaver. Knytte bransjekontakter.

Vi bør invitere sjøretts-vit.assene til å holde seg/en webside ol oppdatert om aktuelle ting innen sjørett. Dette er viktig, da mange ikke vet hva sjørett egentlig er.